

Такризи

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Қодирова Фирӯза Рустамовна дар мавзӯи «Хусусиятҳои луғавӣ-маъноии «Ҷаҳоннома»-и Муҳаммади Бакрон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) доктор аз рӯи ихтисоси 6D020500 – Филология пешниҳод шудааст.

Диссертатсияи Қодирова Фирӯза Рустамовна ба яке аз масъалаҳои муҳими забоншиносии тоҷикӣ – вежагиҳои лексикӣ-семантикии забони адабии қарни XIII дар мисоли асари ҷуғрофии ин давра «Ҷаҳоннома» бахшида шудааст. Ин асар ба қалами ҷуғрофишиносии давраи ҳукмронии Хоразмшоҳиён – Муҳаммад ибни Начиби Бакрон тааллуқ дорад. Асар ба мисли осори дигари ниёғони мо, тимсоли забони адабии давраҳои таърихии рушди забони тоҷикӣ буда, барои омӯзиши вежагиҳои забонӣ ва дар сатҳҳои гуногуни забон маводи фаровони илмӣ медиҳад. Бо назардошти ин дар назди докторанти кафедра вазифа гузошта шуд, то нусхаҳои қаламии ин асар пайдо ва ба хонандаи тоҷик дастрас карда шавад. Даре нагузашта нусхаи хаттии дар шакли факсимиле нашрнамудаи муҳаққиқи рус Ю.Е. Боршевский аз Маскав оварда шуд, ки он дар заминаи дастхати дар Санкт-Петербург мавҷуда ва ба соли 1265м. тааллуқдоштаи асар нашр шудааст. Соли 2019 дар нашриёти «Хуросон»-и шаҳри Хучанд ин асар бори аввал дар Тоҷикистон ва умуман ҳавзаи шарқшиносии шӯравии собиқ ба кириллӣ рӯи чопро дид, ки аз саҳми бевоситаи муҳаққиқи ҷавон Ф.Қодирова дарак медиҳад.

Дар баробари ин кор аз болои ҷамъовариҳои маводи фактологӣ ва навиштани мақолаву фаслҳои диссертатсия оғоз ёфт ва дар муддати таҳсил дар докторантура Ф.Қодирова тавонист, ки натавонанд китоби «Ҷаҳоннома»-ро нашр намояд, балки диссертатсияи илмии ҳешро ҳам навишта, онро барои муҳокима ба кафедра пешниҳод созад.

Фикр мекунам, ки сабаби асосии муваффақияти унвонҷӯ пеш аз ҳама дар меҳнатдӯстӣ ва шавқу муҳаббати зиёдаш ба илм, умуман, ва ба забони тоҷикӣ, хосса тан, мебошад. Маҳз ҳамин хислатҳо ӯро ба факултети Филологияи тоҷик раҳнамун сохта, ба донишандӯзӣ майлу рағбаташро зиёд намуданд.

Ин буд, ки Ф.Қодирова дар як муддати нисбатан кӯтоҳ ҳамаи вазифаҳои дар наздаш гузоштаро бо муваффақият иҷро намуд. Дар давоми таҳсил дар

докторантура ӯ ба чуз китоб боз 9 адад мақоларо роҷеъ ба мавзӯи диссертатсия ба табъ расонидааст, ки аз миён 4-тои он дар маҷаллаҳоест, ки дар КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон номнавис шудаанд. Натиҷаҳои тадқиқот дар конфронсҳои илмии байналмилалӣ ва донишгоҳии ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров эълон шудаанд. Ҷамҷунин, 18 адад мақолаи дигарро дар мавзӯҳои масоили гуногуни филология таҳия ва дар маҷаллаву маҷмӯаи мақолаҳо дар Душанбе, Хуҷанд ва Бухоро чоп намуд.

Банда аз роҳбарӣ ба ғаёлияти илмии муҳаққиқи ҷавон комилан қаноатманд ҳастам, зеро ӯ аз ҳалли иҷроӣ ҳамаи масъалаву вазифаҳои гузоштаам баромад. Гузашта аз ин, ӯ дар ин муддати кӯтоҳ аз як муҳаққиқи ҷавони бетачриба ба матншиноси хуб, муҳаққиқи умедбахш, қалами бурродошта табдил ёфт. Пухтакорӣ, дурандешӣ, масъулиятшиносӣ ҳам аз сифатҳои имрӯзаи ин муҳаққиқ мебошад ва умедворам, ки дар забоншиносии тоҷикӣ мақоми хосси худро меёбад.

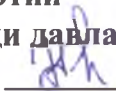
Диссертатсияи Ф.Қодирова аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳристи осори илмӣ иборат мебошад. Дар боби аввали қор, ки «Гуруҳбандии лексикаи «Ҷаҳоннома» ном дорад, муаллиф омӯзишу таснифи таркиби луғавии асарро ба роҳ мондааст. Боби дуюм – «Категорияҳои луғавӣ-маъноии «Ҷаҳоннома» бо мақсади муайян намудани гуногунрангии забони асар ба омӯзиши хусусиятҳои маъноии калимаҳои таркиби он бахшида шуда, дар боби сеюм «Ономастикаи асар ва таснифоти он аз рӯи маъно ва сохтор» ҳамаҷониба баррасӣ шудааст. Муҳимтарин нуктаҳои диссертатсия дар қисмати хулосаи он дар 12 банд оварда шудааст. Феҳристи осор 226 адад осори илмӣ ва сарчашмаҳоро шомил аст.

Навоварии диссертатсия дар он зухур ёфта, ки асари ғавқуззикр бори нахуст аз ҷиҳати забонӣ, бавежа ҷанбаи лексикологӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтааст. Муаллиф хусусиятҳои лексикиро мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода, калимаҳои таркиби асарро аз рӯи хусусиятҳои гуногунашон таҳлил намудааст. Аз ҷумла, калимоти аслӣ, иқтибосӣ, муродифот, вожаҳои зидмаъно, сермаъно, ҳамгуна ва ономастикаи таркиби «Ҷаҳоннома» ҳар кадоме дар алоҳидагӣ шарҳу тавзеҳ гардидаанд.

Арзиши назарӣ ва амалии диссертатсия аз он иборат аст, ки унвонҷӯ кӯшидааст на танҳо истифодаи бойигарии таркиби луғавиро аз ҷониби як

донишманди ҷуғрофияшинос нишон диҳад, балки тарзу усул ва мавриди корбасташонро низ аз нигоҳи илмӣ муқаррар созад. Натиҷаҳои бадастомадаро метавон ҳангоми тадвин ва таҳияи мавод барои омӯзиши масъалаҳои марбут ба лексикология ва алалхусус лексикологияи таърихӣ, таҳияи китобҳои дарсӣ, дастур ва раҳнамои таълим аз фанҳои таърихи забон, лексикология ва семинарҳои махсуси забон ва услуби насри таърихӣ, таҳлилу ҳалли масъалаҳои мухталифи таърихи забон, таҳияи рисолаҳои хатм ва магистрии марбут ба таърихи забон, лексикология, ономастика ва ғ. истифода бурд.

Ҳамаи ин шаҳодат аз он медеҳад, ки диссертатсияи Қодирова Фирӯза Рустамовна – «Хусусиятҳои луғавӣ-маъноии «Ҷаҳоннома»-и Муҳаммади Бакрон»-ро мувофиқи талаботи КОА-и Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун таҳқиқоти анҷомёфта баҳо дода, барои муҳокима тавсия намоям.

номзади илмҳои филология, дотсент, ходими калони илмии Институти илмӣ-тадқиқотии илмҳои ҷомеашиносии МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров» **Ғиёсов Нурулло Исматович**

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш. Хучанд, 31 мкр, бинои 18, хучраи 10
тел: (992) 92 773 96 41
e-mail: nur-1954@mail.ru
27.10.2020

Имзои дотсент Ғиёсов Нурулло Исматовичро тасдиқ мекунам.
Сардори Раёсати кадрҳои МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров»

Ашрапова З.Н.

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш. Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков, 1.
тел: +(992)927388887
E-mail: ddhkadr@mail.ru

